

Стратегія

Програм територіального співробітництва країн Східного партнерства

Зміст

1.	Вступ.....	2
2.	Цілі.....	2
3.	Географія	2
4.	Пріоритети, оперативні завдання і можливі напрямки спільної діяльності.....	3
5.	Цільові групи	5
6.	Схеми фінансування	6
7.	Принципи управління програмами.....	6
7.1.	Спільні операційні програми	6
7.2.	Спільний керуючий комітет.....	6
7.3.	Адміністратор програми.....	7
8.	Строки.....	8
9.	Програма сприяння територіальному співробітництву країн Східного партнерства	8

1. Вступ

У Спільному комюніке «Нова відповідь на зміни у країнах-сусідах» від 25 травня 2011 р.¹ підкреслено значення транскордонного співробітництва країн Східного партнерства як один з інструментів подолання економічної нерівності регіонів та підвищення якості життя на засадах сталого розвитку. Територіальне співробітництво між країнами Східного партнерства доповнює пілотні програми регіонального розвитку та інші фінансовані ЄС заходи, які сприяють впровадженню стратегічного інклюзивного підходу з метою подолання соціально-економічної нерівності у регіонах та реалізації регіонального (і, отже, національного) економічного потенціалу.² У Спільній декларації Варшавського саміту країн Східного партнерства, який відбувся 29 – 30 вересня 2011 р.,³ учасники визнали значення багатостороннього співробітництва і підкреслили, що Східне партнерство може сприяти зміцненню зв'язків між самими країнами-партнерами.

Відповідно до Стратегії Східної регіональної програми на 2010-2013 рр. та Індикативної програми на 2010-2013 рр. територіальне співробітництво у країнах-партнерах визнано одним з основних завдань Пріоритетного напрямку 2 «Економічний розвиток». Для реалізації цих завдань Європейська комісія (ЄК) виділила 12,5 млн. євро на двосторонні програми територіального співробітництва між країнами Східного партнерства (ЕаР) (відповідне рішення Комісії про практичну реалізацію цього завдання ухвалено 22.11.2013 р., C(2013) 8293).

У цій Стратегії розвитку програм територіального співробітництва країн Східного партнерства (ЕаРТС), розробленій Європейською Комісією спільно з країнами-партнерами, визначено пріоритети, регіони-учасники, цільові групи, схему фінансування і основні принципи управління Програмами територіального співробітництва між Білоруссю та Україною, Молдовою та Україною, Вірменією та Грузією, а також Азербайджаном та Грузією, які будуть реалізовуватися за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Стратегія визначає структуру для підготовки та реалізації заходів, спрямованих на сприяння територіальному співробітництву.

2. Цілі

Основна мета кожної програми ЕаРТС – сприяти сталому розвитку територіального співробітництва між прикордонними регіонами-учасниками (див. Розділ 3), з метою підтримки соціально-економічного розвитку цих регіонів. Зокрема, завдання полягає у зміцненні транскордонних контактів місцевих органів влади, громад та організацій громадянського суспільства з метою сприяння розробці спільних рішень у відповідь на спільні проблеми соціально-економічного розвитку у зазначених регіонах.

3. ГЕОГРАФІЯ

Програми територіального співробітництва країн Східного партнерства охоплюватимуть наступні регіони:

- Програма **Білорусь – Україна**
Білорусь: Брестська та Гомельська області.
Україна: Волинь, Рівненська, Житомирська, Київська та Чернігівська області.
- Програма **Молдова – Україна**
Молдова: територія усієї країни.
Україна: Чернівецька, Вінницька та Одеська області.
- Програма **Вірменія – Грузія:**
Грузія: регіони Самцхе-Джавахеті та Квемо Картлі.

¹ COM(2011) 303 final, 25.5.2011

² SWD(2012) 109 final, 15.5.2012

³ Рада Європейського Союзу, 14983/11, 30.09.2011

Вірменія: регіони (марзи) Ширак, Лорі і Тавуш.

- Програма **Азербайджан – Грузія**
Азербайджан: Гянджа-Газахський та Шекі-Загатальський економічні райони.
Грузія: регіони Квемо Картлі та Кахетія.

4. ПРІОРИТЕТИ, ОПЕРАТИВНІ ЗАВДАННЯ І МОЖЛИВІ НАПРЯМКИ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Програми територіального співробітництва спрямовані на вирішення місцевих потреб розвитку, які будуть вказані у спільних операційних програмах (див. підпункт 7.1). Країни-учасниці визначають пріоритети своїх програм, виходячи з географічних особливостей, соціально-економічної, культурної та екологічної ситуації. Ці пріоритетні завдання вирішуватимуть за допомогою невеликих транскордонних проектів, що реалізуються локальними партнерами, яких відберуть на конкурсній основі.

Нижче наведено приблизний, проте невичерпний перелік операційних завдань, пріоритетів і напрямів спільної діяльності. Програми EaPTC не зможуть вирішити всі ці завдання. Вони дозволять визначити певні пріоритети та напрямки діяльності, які можна здійснити в рамках спільних операційних програм.

I. Поліпшення умов життя місцевих громад у прикордонних районах шляхом реалізації спільних проектів на підтримку соціально-економічного розвитку.

Приклади пріоритетних напрямків діяльності програм відповідно до завдання I:

- Підвищення конкурентоспроможності місцевих економік шляхом (i) поліпшення бізнес-послуг, наприклад, доступу до нормативної інформації (податки, митні правила, вхід на ринок/вихід з ринку); (ii) формування транскордонної бізнес-мережі та (iii) навчання місцевих підприємців.
- Розробка спільних туристичних маршрутів на основі спільних природних ресурсів, об'єктів історико-культурної спадщини.
- Вироблення спільних шляхів вирішення соціальних питань у прикордонних регіонах, зокрема, вирішення проблеми безробіття і «витоку мізків» серед молоді, забезпечення доступу до освіти, охорони здоров'я та соціального захисту на місцевому рівні.

Приклади діяльності:

- Спільні ініціативи для МСБ/бізнесу/сільського господарства/розвитку сільських районів, включаючи встановлення ділових зв'язків і створення підприємницьких мереж.
 - Соціальні проекти, спрямовані на задоволення потреб місцевих громад у галузі освіти, соціальних послуг тощо.
 - Виявлення та підготовка концепцій спільного розвитку і планування.
 - Техніко-економічні обґрунтування і розробка пакетів апікаційних форм на етапі підготовки інфраструктурних проектів при наявності коштів на будівництво об'єктів інфраструктури.
 - Розвиток малих об'єктів інфраструктури з метою покращення сполучення/доступності прикордонних регіонів.
 - Розробка спільних туристичних маршрутів, послуг та стратегій.
- II. Рішення спільних проблем у сфері навколишнього середовища, зайнятості, охорони здоров'я та інших галузях, що становлять взаємний інтерес або мають транскордонне значення.*

Приклади пріоритетних напрямків діяльності програм відповідно до завдання II:

- Сприяння спільному управлінню заповідниками та природними ресурсами шляхом обміну інформацією, координування заходів захисту та заходів, спрямованих на скорочення забруднень повітря і води у сусідньому(их) регіоні(ах).
- Розвиток транскордонного співробітництва аварійно-рятувальних служб з метою вирішення спільних проблем, наприклад, у випадку транскордонних повеней, лісових пожеж, забруднень повітря і води.
- Встановлення і розвиток прямих контактів місцевих та регіональних організацій і професіоналів різних країн.

Приклади діяльності:

- Спільний моніторинг та раціональне використання природних ресурсів (наприклад, води) і заповідників.
- Створення систем обміну транскордонними екологічними даними.
- Спільні або скоординовані дії з боротьби з забрудненням та пом'якшенням негативних наслідків господарської діяльності.
- Розвиток дрібних прикордонних об'єктів екологічної інфраструктури.
- Спільні дії в галузі утилізації відходів, енергозбереження тощо.
- Кампанії, спрямовані на підвищення інформованості громадськості про екологічні проблеми у прикордонних регіонах.
- Спільні стратегії та заходи з метою реабілітації забруднених зон.
- Спільні дії з розвитку співробітництва місцевих і регіональних екологічних організацій.
- Покращення місцевої та регіональної готовності до управління природними та техногенними катастрофами.
- Співпраця аварійно-рятувальних служб, включаючи спільні дослідження та спільне навчання.
- Спільна діяльність з пом'якшення наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС (для програми ТС Білорусі та України).
- Спільні дії з метою поліпшення освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг та зміцнення співробітництва між установами та фахівцями, що надають ці послуги.
- Спільні стратегії/пілотні проекти, спрямовані на забезпечення соціальної допомоги та адаптації уразливих та неблагополучних соціальних груп, підтримка інтеграції вразливих категорій населення у процес співробітництва.
- Співпраця з метою попередження, моніторингу та лікування інфекційних захворювань.

III. Культура, освіта та спорт

Приклади пріоритетних напрямків діяльності програм відповідно до завдання III:

- Сприяння проведенню спільних культурно-спортивних заходів та зустрічей як способу об'єднання населення прикордонних регіонів.

- Інтенсифікація співробітництва та взаємодії організацій країн транскордонного співробітництва.
- Заохочення розмаїття форм культурного самовираження.

Особливе значення приділятимуть заходам між людьми, які спрямовані на зміцнення контактів на місцевому рівні в рамках трьох вищезазначених пріоритетів.

Приклади діяльності:

- Розширення співробітництва у сфері культури (наприклад, співпраця між установами, підтримка культурного обміну молоді, збереження культурної спадщини).
- Розвиток традиційних ремесел.
- Розширення обміну спільною інформацією (наприклад, спільна інформація про всю прикордонну область, мережу для співробітництва фахівців у галузі інформаційного забезпечення).
- Спільні культурні та історичні дослідження та науково-дослідна діяльність, створення спільних баз даних/реєстрів об'єктів культури тощо.
- Маломасштабна реконструкція об'єктів культурно-історичної спадщини.
- Сприяння співробітництву в галузі освіти (наприклад, спільні освітні програми).
- Спільні спортивні та інші заходи, спрямовані на поліпшення відпочинку та дозвілля молоді.
- Розвиток співробітництва між установами (наприклад, базові угоди про комунікації та співробітництво).

5. ЦІЛЬОВІ ГРУПИ

Бенефіціарами проекту можуть стати:

- **державні суб'єкти:** місцеві та регіональні органи влади і заклади, які надають різноманітні послуги, наприклад, лікарні, освітні, науково-дослідні установи та заклади культури, комунальні підприємства, асоціації;
- **недержавні суб'єкти:** організації громадянського суспільства у всьому своєму розмаїтті (незалежні політичні та науково-дослідні організації, ініціативи та об'єднання громадян, молодіжні організації, асоціації МСБ тощо).

Сторони, що приймають рішення на національному рівні та зацікавлені у сприянні територіальному співробітництву з країнами-сусідами, також представляють групу зацікавлених осіб. До цієї групи входять представники законодавчих та виконавчих органів, що відповідають за економічний і регіональний розвиток, а також (у відповідних випадках) розвиток інфраструктури. Представники цієї групи будуть грати важливу роль у визначенні пріоритетів та заходів відповідних програм територіального співробітництва.

Кожна програма ЕаРТС має передбачати участь і державних, і недержавних суб'єктів. Для отримання підтримки проектів територіального співробітництва зацікавлені сторони повинні вміти готувати і успішно реалізовувати такі проекти. Вимоги до учасників та критерії якості будуть визначені в Спільних операційних програмах, а також в інструкціях для заявників.

Програми ЕаРТС підтримуватимуть лише некомерційну діяльність.

6. СХЕМИ ФІНАНСУВАННЯ

Загальний бюджет чотирьох програм територіального співробітництва країн Східного партнерства становить 9,3 млн. євро. Нижче наведена орієнтовна схема розподілу коштів, виходячи з кількості населення, рівнів соціально-економічного розвитку та здатності відповідних регіонів освоїти ці кошти:

Програма територіального співробітництва країн Східного партнерства	Розподіл бюджету (млн. євро)
Білорусь – Україна	3,30
Молдова – Україна	3,30
Вірменія – Грузія	1,35
Азербайджан – Грузія	1,35
Загалом:	9,30

Фактичний розподіл коштів може відрізнятися від вищенаведених даних залежно від якості й обсягу проектних заявок, поданих в рамках кожної програми ЕаПТС. Відхилення повинні бути схвалені Європейською Комісією за рекомендацією Адміністратора програми (див. підпункт 7.3).

Внесок Європейського Союзу у реалізацію відібраних для фінансування проектів не повинен перевищувати 90% від загальної суми видатків проекту, які покриваються грантом. Бенефіціари проекту повинні забезпечити співфінансування у розмірі не менше 10% від витрат, що покриваються грантом.

7. ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ПРОГРАМАМИ

7.1. Спільні операційні програми

Країни-учасниці підготують Спільну операційну програму, де будуть визначені (i) загальні проблеми, які країни-учасниці мають намір спільно вирішити у відповідних прикордонних регіонах, (ii) цілі, пріоритети та дії, (iii) орієнтовний розподіл наявних коштів за пріоритетами, (iv) критерії участі заявників та проекти, а також (v) напрями реалізації програми і порядок здійснення моніторингу.⁴

Спільна операційна програма буде затверджена Спільним керуючим комітетом (див. підпункт 7.2) та узгоджена з Європейською Комісією.

Програма сприяння територіальному співробітництву країн Східного партнерства (EaP Territorial Cooperation Support Programme, див. Розділ 9) може надавати підтримку країнам-партнерам у процесі підготовки Спільних операційних програм. Під час цього процесу будуть проводити консультації з органом управління.

Європейська Комісія призначить Адміністратора програми для чотирьох програм територіального співробітництва. Країни-учасниці створять Спільний керуючий комітет в рамках кожної програми територіального співробітництва.

7.2. Спільний керуючий комітет

У роботі Спільного керуючого комітету візьмуть участь представники центрального уряду, місцевих органів влади та організацій громадянського суспільства, включаючи представника національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства від кожної країни-учасниці. З власної ініціативи представники Європейської Комісії, Адміністратора програми та Програми сприяння територіальному співробітництву країн Східного партнерства можуть брати участь у засіданнях Спільного керуючого комітету

⁴За необхідності слід звернутися до регіональних та/або місцевих документів планування. Слід описати рівень узгодженості між Спільними операційними програмами та відповідними національними/місцевими стратегіями.

як спостерігачі. Спільний керуючий комітет покликаний забезпечувати залучення регіонів-учасників у діяльність програми.

Спільний керуючий комітет здійснює такі функції:

- Затвердження Спільної операційної програми, в якій описані цілі і пріоритети програми територіального співробітництва.
- Визначення оптимального розподілу ресурсів програми згідно з її пріоритетами.
- Консультації стосовно поправок до програми, запропонованих Європейською Комісією та/або GIZ як Адміністратора програми, призначеного Європейською Комісією у відповідності з Угодою про делегування повноважень між Європейською Комісією та GIZ від 16.12.2013 р.
- Консультації з Європейською Комісією стосовно інструкцій для заявників, підготовлених Адміністратором програми.
- Прийняття остаточного рішення за результатами оцінки проектів, які повинні бути підтверджені Європейською Комісією.
- Визначення критеріїв відбору проектів, включаючи інструкції для заявників.
- Аналіз процесу реалізації програми.
- Вивчення доповідей, представлених Адміністратором програми.

Спільний керуючий комітет може бути створено в рамках двосторонніх міжурядових комісій країн-сусідів з питань економічного співробітництва або в іншій формі, яку країни-учасниці визнають прийнятною. В роботі Спільного керуючого комітету важливо забезпечити баланс представництва національних, регіональних і місцевих органів влади, НУО та громадянського суспільства.

Спільний керуючий комітет за підтримки програми сприяння EaPТС буде консультувати зацікавлених сторін з метою визначення пріоритетів і заходів програми територіального співробітництва, які будуть включені у Спільну операційну програму. Вони будуть забезпечувати збалансоване участь національних, регіональних і місцевих органів влади у процесі надання консультацій. Буде забезпечено залучення у цей процес місцевих і регіональних органів влади та організацій громадянського суспільства.

7.3. Адміністратор програми

Програми територіального співробітництва країн Східного партнерства будуть реалізовуватися при непрямому централізованому управлінні з боку GIZ (Німецького товариства міжнародного співробітництва), що діятиме в якості Адміністратора програми.

Адміністратор програми відповідає за операційну і фінансову реалізацію програм територіального співробітництва.

Адміністратор програми може підписувати контракти з одержувачами грантів тільки після затвердження Європейською Комісією остаточного переліку проектів, відібраних для фінансування.

Європейська Комісія та Адміністратор програми будуть діяти в якості консультативного центру для Спільного керуючого комітету.

8. СТРОКИ

Орієнтовний календар підготовки та запуску програм сприяння територіальному співробітництву:

Консультації зацікавлених сторін з метою визначення пріоритетів програм територіального співробітництва	Вересень – жовтень 2013р.
Формування Спільних керуючих комітетів	Листопад 2013р.
Рішення про фінансування з боку Європейської Комісії	22 листопада 2013р.
Затвердження Спільних операційних програм	Квітень/травень 2014 р.
Публікація конкурсу проектів	Червень/липень 2014р.

Орієнтовний операційний період реалізації програм територіального співробітництва становить 60 місяців і може варіювати за погодженням з Європейською Комісією та Адміністратором програми. Цей період обчислюється з моменту підписання угоди між Європейською Комісією та GIZ до моменту закриття програми.

Максимальний період реалізації відібраних для фінансування проектів буде вказано в інструкціях до кожного конкурсу проектів. Проекти будуть реалізовані в цей період, і діяльність має бути завершена до моменту закриття програм.

9. ПРОГРАМА СПРИЯННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ СПІВРОБІТНИЦТВУ КРАЇН СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

Європейська Комісія запровадила Програму сприяння територіальному співробітництву країн Східного партнерства (EaPTC Support Programme) у грудні 2012 р. з метою: (а) створення сприятливих умов для програм територіального співробітництва країн Східного партнерства, а також (б) зміцнення потенціалу місцевих та регіональних державних і недержавних суб'єктів у процесі розробки та реалізації проектів територіального співробітництва.

У рамках Програми сприяння EaPTC проведено комплексне дослідження зацікавлених сторін, вказаних у Розділі 5, а також базисний аналіз їх потенціалу. Окрім того, реалізовано конкретний план заходів, спрямованих на зміцнення інституційного потенціалу. Цей план перебуває підготовку зацікавлених сторін до розробки та реалізації програм. Члени Спільного керуючого комітету можуть консультувати Програму сприяння EaPTC з різноманітних аспектів, пов'язаних з підготовкою та здійсненням програм територіального співробітництва. Окрім зміцнення інституційного потенціалу Програма сприяння EaPTC здійснює комунікаційну та інформаційну діяльність, спрямовану на підвищення обізнаності громадськості про програми територіального співробітництва загалом та можливості участі зацікавлених сторін у різних напрямках спільної діяльності.